

Docentenhandleiding Cursus Wijzer in Geldzaken

Inhoud

Praktische Informatie

privacygevoelige informatie	2
meenemen documenten en informatie	2

Overige Informatie

achtergrond	3
doelstelling	3
doelgroep	3
lessen	3
opbouw per les	4

Antwoordenbladen

Antwoordenblad les 1	5
Antwoordenblad les 2	6
Antwoordenblad les 3	8
Antwoordenblad les 4	9
Antwoordenblad les 5	13
Antwoordenblad les 6	14
Antwoordenblad les 7	15
Antwoordenblad les 8	17

Actualiseren

De in deze cursus gegeven informatie, formulieren, bedragen, cijfers en websites dateren van januari 2010.

Indien mogelijk wordt de cursus regelmatig geactualiseerd.

Indien u verouderde informatie aantreft, kunt u dit doorgeven aan

ROC Mondriaan, Agnes Rutges-Smits: a.m.smits@rocmondriaan.nl.

Praktische informatie

Privacygevoelige informatie

Deelnemers leren het meest als zij hun eigen concrete situatie kennen en begrijpen. Daarom wordt in bepaalde lessen gevraagd om eigen papieren mee te brengen. Het dilemma daarbij is, dat het soms om privacygevoelige informatie gaat. Leg uit dat hun informatie nooit in de groep besproken wordt. De eigen papieren zijn nodig om te laten zien waar je bepaalde informatie kunt terugvinden, om proefberekeningen te maken en formulieren in te vullen.

Werk tijdens groepsactiviteiten met de voorbeelden van Karel en Marieke uit de leesteksten.

Laat uitsluitend bij individuele opdrachten, tijdens de les of thuis, de eigen informatie gebruiken.

les	thuis opzoeken en meenemen in de les
les 1 hypotheek	
les 2 huurtoeslag	<ul style="list-style-type: none">- meest recente belastingaanslag, of jaaropgaaf, of loonstrook.- bedrag huur en kale huur.- spaargeld.
les 3 verzekeren	<ul style="list-style-type: none">- polis inboedelverzekering.- netto maandinkomen hoofdkostwinner.- schatting oppervlakte eigen woning.
les 4 geld lenen	<ul style="list-style-type: none">- indien koopwoning: de WOZ-waarde.- dagwaarde auto (eventueel dagwaarde auto 2).- eigen salaris (plus salaris partner).- eigen vakantiegeld (plus vakantiegeld partner).- toeslagen.- lopende leningen.
les 5 samenlevingscontract	
les 6 kinderbijslag	<ul style="list-style-type: none">- sofinummer.
les 7 pensioen	<ul style="list-style-type: none">- meest recente uniforme pensioenoverzicht.
les 8 beleggen	

Overige informatie

Achtergrond

De cursus Wijzer in Geldzaken is medio 2009 ontwikkeld door ROC Mondriaan in opdracht van en in samenwerking met het platform CentiQ¹. Nadat de cursus aan een pilotgroep gegeven is, is de tekst in januari 2010 op details verbeterd en geactualiseerd.

Er is veel informatie beschikbaar, bijvoorbeeld bij elkaar gebracht op de site van CentiQ www.wijzeringeldzaken.nl. Echter voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven, is deze informatie niet of nauwelijks toegankelijk.

De cursus Wijzer in Geldzaken biedt in (relatief) eenvoudige taal basisinformatie over acht financiële producten, te weten hypotheek, huurtoeslag, inboedelverzekering, kinderbijslag, persoonlijke lening, samenlevingscontract, pensioen en beleggen.

Doelstelling

- Bevorderen van bewustzijn en kennis omtrent life events met grote financiële consequenties
- Bevorderen van kennis omtrent financiële producten die gerelateerd zijn aan life events.

Doelgroep

De cursus Wijzer in Geldzaken is bedoeld voor laagopgeleide volwassenen die de Nederlandse taal goed spreken en begrijpen, maar moeite hebben met lezen en schrijven. In NT1-terminen uitgedrukt is de inhoud van de cursus het meest geschikt voor de KSE-niveaus 2 en 3, maar erg moeilijk voor KSE-niveau 0-1.

Lessen

De cursus Wijzer in Geldzaken is geen taal cursus. De lessen zijn niet bedoeld om de Nederlandse taal te leren, maar om het inzicht in geldzaken te vergroten.

De deelnemer hoeft nergens zelfstandig te lezen of schrijven.

Leesteksten worden door de docent voorgelezen en gezamenlijk besproken. Uiteraard mag méélezen wel. Ook zal de herkenning van de kernwoorden natuurlijk worden gestimuleerd.

De begripvragen worden, na voorlezing, mondeling beantwoord en gezamenlijk besproken.

Bij de woordbetekenisoefening, indien nodig weer met voorleeshulp van de docent, kan het goede antwoord aangeduid worden met één letter: A, B, C etc.

De laatste verdiepingstekst is bedoeld als extraatje voor deelnemers die deze zelfstandig kunnen lezen. Deze laatste tekst hoort niet bij de basisstof van de cursus.

¹ In het platform CentiQ, Wijzer in geldzaken, een initiatief van het Ministerie van Financiën, werken ruim veertig partners uit de financiële sector, de overheid, voorlichtings- en consumentenorganisaties en de wetenschap, samen aan financiële bewustwording en educatie van de consument.

Opbouw per les

Iedere les bestaat uit 4 onderdelen:

1. luistertekst
+
begripsvragen	verhaaltje over Karel en/of Marieke met basisinformatie, voor te lezen door de docent, kernbegrippen vetgedrukt, begripsvragen indien mogelijk in groepjes of tweetallen, mondeling behandelen.
2. opdracht	woordbetekenisoefening met kernbegrippen, mondeling, indien nodig voor te lezen door docent, indien mogelijk in groepjes of tweetallen laten doen,
3. verwerking	opdracht over belangrijke factoren bij het kiezen van een passend financieel product, bijvoorbeeld proefberekening maken of invullen formulier,
4. verdieping	leestekst bedoeld voor snellere, betere deelnemers, bevat extra informatie over verwant onderwerp, hoger taalniveau, geen extra uitleg, hoort niet bij de basislesstof.

Lesvoorbereiding

De aanwezigheid van voldoende computers met een internetverbinding is een voorwaarde om de cursus optimaal te geven. De meeste voorbereidingstijd zal gaan zitten in het bekijken van de verschillende websites waarnaar verwezen wordt. Terwijl de leesteksten van de cursus kort en relatief eenvoudig zijn, is de informatie op de websites vaak behoorlijk ingewikkeld. Het is efficiënt en voor de deelnemers minder frustrerend als u vooraf voor hen de informatie selecteert.

In deze lessen wordt uitsluitend verwezen naar niet-commerciële sites. Als u toch andere sites wil bekijken, wijs uw deelnemers dan expliciet op het verschil van herkomst en welke informatie onafhankelijk is.

Let op. Veel deelnemers hebben moeite om de lange hyperlinkadressen foutloos over te nemen. Een voorbeeld uit les 4 Geld Lenen: <http://consument.afm.nl/~media/Files/ConsumentenbrochureVerstandigLezen300108.ashx>.

U bespaart de deelnemers veel tijd en ellende als u ze een zoekopdracht met Google geeft. De deelnemer typt bij Google bijvoorbeeld twee woorden in: 'brochure lenen'. Het tweede zoekresultaat is de link naar de brochure, de deelnemer hoeft alleen maar daarop te klikken.

Probeer de zoekopdracht kort voor de les zelf nog wel uit, want de zoekresultaten kunnen mettertijd anders zijn.

Antwoorden

Les 1 Wonen: een hypotheek

Vragen bij leestekst

vraag 1

Het bedrag dat Karel elke maand betaalt, is spaargeld plus rente plus verzekeringspremie. Hij betaalt al die tijd dus nog niet zijn schuld terug. Dat doet hij pas op het eind als hij voldoende gespaard heeft.

vraag 2

Een aflossingsvrije hypotheek is niet geschikt, omdat er op de einddatum van de hypotheek niet is afgelost en het huis dus ook niet van Karel is.

vraag 3

De Nationale Hypotheek Garantie geeft de hypotheekverstrekker de garantie dat de schuld terugbetaald zal worden, ook als Karel dat zelf niet meer kan door financiële problemen. Om gebruik te mogen maken van de NHG moet wel aan enkele voorwaarden worden voldaan.

vraag 4

Hypotheekkosten, zoals afsluitkosten en rente zijn belangrijke aftrekposten voor de belasting. Hierdoor betaal u minder belasting. Omdat je bij een spaarhypotheek pas aan het eind van de looptijd aflost, kan je gedurende de looptijd gebruik maken van optimale hypotheekrenteaf trek (rente over het gehele bedrag).

vraag 5

Omdat de achterblijvende persoon, de partner bijvoorbeeld, dan minder financiële zorgen krijgt: de hypotheekschuld wordt (voor een deel) door de verzekering afgelost. Vaak is het afsluiten van een overlijdensrisicoverzekering ook verplicht bij het afsluiten van een hypotheek. Ga hierbij altijd goed na welke kosten dat met zich meebrengt.

Wat betekenen deze tien woorden woorden?

Eigen vermogen	C	Rentevaste periode	E
Hypotheekvormen	F	Variabele rente	J
Looptijd	I	Nationale Hypotheek Garantie	G
Lost af (aflossen)	D	Aftrekpost	A
Aflossingsvrije hypotheek	B	Overlijdensrisicoverzekering	H

Les 2 Wonen: Huurtoeslag

Vragen bij de leestekst

vraag 1

Omdat de huur van haar woning te hoog is in vergelijking met het salaris dat ze verdient.

vraag 2

Als je getrouwd bent of samenwoont moet het inkomen van je partner meegeteld worden bij het jaarsalaris. Je bent immers samen verantwoordelijk voor de huur.

vraag 3

Ja, want als je teveel spaargeld hebt, boven een bepaald minimum, wordt dat spaargeld ook meegeteld bij het berekenen voor eventuele huurtoeslag. Meer informatie hierover is te vinden op www.toeslagen.nl.

vraag 4

Huur- en servicekosten, haar jaarinkomen en spaargeld (en/of beleggingen)

Wat betekenen de tien woorden?

Toeslagbedrag	I	Huur	B
Verzamelinkomen	J	Toetsingsinkomen	G
Toeslagpartner	D	Kale huur	C
Huurtoeslag	A	Servicekosten	F
Tegemoetkoming	E	Proefberekening	H

Ingevuld voorbeeld proefberekening Marieke op volgende pagina.

Proefberekening huurtoeslag

Over welk halfjaar wilt u een proefberekening maken?

januari 2009 t/m juni 2009 ?

Huurgegevens

Woont u op kamers? ja nee ?

Is het huis aangepast omdat iemand in huis een handicap heeft? ja nee ?

Hebt u een onderhuurder? ja nee ?

Is er een garage bij de huur van het huis inbegrepen? ja nee ?

Hoeveel kale huur betaalt u per maand voor het huis? € ?

Hoeveel servicekosten betaalt u per maand? € ?

Samenstelling huishouden

Hebt u een toeslagpartner? ja nee ?

Hoeveel medebewoners hebt u? Uw toeslagpartner telt niet mee als medebewoner. ?

Leeftijd en inkomen

Uw geboortjaar en toetsingsinkomen in 2009. € ?
Let op! Lees eerst de toelichting.

Resultaat

Uw huurtoeslag is € 130 per maand.

Voordeel uit sparen en beleggen

Deze proefberekening houdt geen rekening met uw spaargeld en beleggingen (vermogen). Als u inkomstenbelasting betaalt over uw vermogen, kunt u geen huurtoeslag krijgen. U hebt dan voordeel uit sparen en beleggen (box 3).

Bijzonder vermogen telt niet mee

Soms telt een deel van uw vermogen niet mee. Dit noemen wij bijzonder vermogen.

Lees meer over bijzonder vermogen bij "Kan ik huurtoeslag krijgen?" onder [Huurtoeslag: wie, wat en wanneer](#). Deze pagina opent in een nieuw venster.

Huurtoeslag aanvragen of wijzigen

U kunt huurtoeslag aanvragen of wijzigen met het Aanvraag- en wijzigingsprogramma huur- en zorgtoeslag 2009.

U kunt dit [programma downloaden](#). Deze pagina opent in een nieuw venster.

Les 3 Wonen: Inboedelverzekering

Vragen bij de leestekst

vraag 1

- 1 de waarde van hun inboedel,
- 2 voor welk bedrag ze willen verzekeren,
- 3 hoeveel premie ze kunnen/willen betalen,
- 4 hoeveel eigen risico ze kunnen/willen dragen.

vraag 2

dat de verzekering een bedrag uitkeert dat te laag is om een vervangend 'iets' te kopen. Een risico dat hier op aansluit is dat mensen ten onrechte het gevoel krijgen dat ze zekerheid hebben. Daarom nogmaals benadrukken dat het belangrijk is om regelmatig na te gaan of het verzekerde bedrag nog juist is.

vraag 3

Je verzekert voor een hoger bedrag dan nodig is en betaalt lange tijd onnodig dure premie.

vraag 4

- Karel en Marieke moeten weten hoeveel hun inboedel waard is, want dan kunnen ze bepalen voor welk bedrag ze zich willen verzekeren.
- Karel is onderverzekerd. Dus als hij schade heeft, betaalt de verzekering niet alles terug.
- Karel wil wel wat eigen risico accepteren. Dan kan hij doen, want hij heeft spaargeld.

Wat betekenen de acht woorden?

Eigen risico	E	Polis	F
Inboedel	B	Polisvoorwaarden	G
Inboedelverzekering	C	Premie	A
Onderverzekerd	H	Oververzekerd	D

Les 4 Wonen: persoonlijke lening

Vragen bij de leestekst

vraag 1

Het is afhankelijk van de vraag hoe onmisbaar die auto is en hoe lang er gewacht kan worden met de aankoop. Moet het een dure auto zijn of kan een goedkopere ook?

Daarnaast is het natuurlijk heel belangrijk dat je zeker weet dat je nu en volgende jaren de lening én de rente en andere kosten kunt terugbetalen.

vraag 2

Zie vraag 1.

vraag 3

Persoonlijke lening

- je leent een vast bedrag
- vaste rente
- vaste looptijd

Doorlopend krediet

- je leent verschillende bedragen tot een zekere limiet;
- variabele rente
- variabele looptijd

vraag 4

De persoonlijke lening is voor Karel en Marieke goedkoper.

(Sparen blijft natuurlijk het allergeodkoopst)

vraag 5

Twee redenen:

- kort lenen is goedkoper;
- de auto (of je aankoop) kan al niets meer waard zijn tegen de tijd dat je hem afbetaald hebt;

Wat betekenen de vijf woorden?

termijn	E	persoonlijke lening	A
looptijd	B	kredietlimiet	C
doorlopend krediet	D		

Voor de docent:

De Risicometer Lenen op papier. Het werkelijke uitrekenen kan natuurlijk alleen met het programma op internet.

https://service.nibud.nl/risicometer_lenen/startscherm.html

Wat is de Risicometer Lenen?

De Risicometer Lenen is een handig hulpmiddel om te bepalen of de lening die u wilt afsluiten past in uw persoonlijke budget.

Hoe werkt het?

In vier eenvoudige stappen vult u gegevens in over uw persoonlijke financiële situatie en de gewenste lening.

Na de vier stappen laat de Risicometer Lenen zien of de lening past in uw persoonlijke financiële situatie.

Start de Risicometer

Algemene opmerking

Ga bij het doorlopen van alle stappen uit van de verwachte situatie! Als u bijvoorbeeld een inkomensdaling of -stijging verwacht op korte termijn, verwerk dit dan in de hoogte van het inkomen. Wilt u bijvoorbeeld lenen voor de aankoop van een auto, ga dan uit van de verwachte dagwaarde en aantal kilometers per jaar die u denkt te gaan rijden met die auto.

Stap 1. Persoonlijke gegevens

Hoofdpersonen

Leeftijd aanvrager **

Leeftijd partner *

Kinderen

Leeftijd	<input type="text"/>	*	School	<input type="text" value="Basisonderwijs"/>
Leeftijd	<input type="text"/>	*	School	<input type="text" value="Basisonderwijs"/>
Leeftijd	<input type="text"/>	*	School	<input type="text" value="Basisonderwijs"/>
Leeftijd	<input type="text"/>	*	School	<input type="text" value="Basisonderwijs"/>

Gegevens woning

Woning Koopwoning Huurwoning

Type woning

Bouwjaar woning

Koopwoning

WOZ Waarde woning **

Bruto hypotheek lasten ** per maand

Auto

Dagwaarde auto 1 * Kilometers per jaar **

Dagwaarde auto 2 * Kilometers per jaar **

Bijzondere uitgaven

Bijzondere uitgaven ** per maand

Hieronder vult u alle inkomsten in die uw huishouden heeft. Weet u niet wat er met bepaalde inkomsten wordt bedoeld? Kijk dan bij 'toelichting'. Heeft u bepaalde inkomsten niet? Vul dan een 0 in of laat deze staan.

Netto inkomsten per maand

Salaris/uitkering aanvrager	<input type="text"/>	** per maand	
Salaris/uitkering partner	<input type="text"/>	** per maand	
Vakantiegeld aanvrager	<input type="text"/>	** per jaar	
Vakantiegeld partner	<input type="text"/>	** per jaar	
Tegemoetkoming studiekosten	<input type="text"/>	** per maand	
Koop- of huurtoeslag	<input type="text"/>	** per maand	
Zorgtoeslag	<input type="text"/>	** per maand	
Kindgebonden budget	<input type="text"/>	** per maand	
Kinderopvangtoeslag	<input type="text"/>	** per maand	
Kinderbijslag	<input type="text"/>	** per kwartaal	
Andere inkomsten	<input type="text"/>	** per maand	
Belastingteruggaaf / heffingskorting	<input type="text"/>	** ☐ per maand	☐ per jaar

Lopende leningen(en)

Vul hier het bedrag (bedragen) in dat (die) u maandelijks betaalt aan lopende leningen en overige schulden. Denk hierbij ook aan openstaande rekeningen, lease bedragen van bijvoorbeeld uw auto of andere goederen die zijn gekocht op afbetaling, maar ook rood staan.

Ruimte tekort bij het invullen? Tel dan een aantal leningen bij elkaar op en vul deze gezamenlijk in.

Maandelijkse betaling *

Maandelijkse betaling *

Maandelijkse betaling *

Maandelijkse betaling *

Gewenste (nieuwe) lening

Vul hier het bedrag in van uw gewenste (nieuwe) lening.

Hoe wilt u de lening invoeren?

Hoofdsom

Maandelijkse betaling

Maandelijkse betaling **

Uitkomst risicometer

Groen

Met deze lening kunt u vrij gemakkelijk de uitgaven blijven doen die bij uw huishoudsituatie en inkomen passen.

Geel

Deze lening past in uw budget maar u zult wel iets moeten bezuinigen op uw uitgaven in vergelijking met vergelijkbare huishoudens.

Oranje

Deze lening past nog net in uw budget maar u zult flink moeten bezuinigen op uw uitgaven in vergelijking met vergelijkbare huishoudens.

Oranjerood

Deze lening kunt u waarschijnlijk nog net terugbetalen, maar uw hele leven zal de komende tijd in het teken staan van aflossen. Voor leuke dingen zal nauwelijks financiële ruimte zijn.

Donkerrood

Met deze lening bent u niet meer in staat de noodzakelijke uitgaven voor uw huishoudsituatie zoals de woonlasten, voeding en kleding te betalen. Voor leuke dingen is al helemaal geen financiële ruimte meer.

Les 5 Samenleven: Het samenlevingscontract

Vragen bij leestekst

vraag 1

Omdat een samenlevingscontract ervoor zorgt, dat je tijdens de periode dat je samenwoont maar vooral ook daarna, niet voor onverwachte verrassingen komt te staan. Het garandeert een stuk zekerheid voor de toekomst.

vraag 2

Nee, het is met name belangrijk bij het uit elkaar gaan van twee partners of bij overlijden van een van de partners.

vraag 3

Een notaris kan je deskundig advies geven over de voordelen en nadelen van zo'n samenlevingscontract. Hij zorgt ervoor dat niets over het hoofd wordt gezien.

Vaak wordt door officiële instanties een notariële akte vereist. www.postbus51.nl

Wat betekenen deze tien woorden?

- A. Gemeenschap van goederen. Bij een huwelijk worden de partners automatisch samen de wettelijke bezitter van geld en goederen van allebei. Extra toelichting door docent: Als je dit niet wilt moet je vóór je huwelijk schriftelijke afspraken maken. (huwelijkse voorwaarden)
- C. Gezamenlijke rekening. Een lopende rekening bij een bank waarover beide partners kunnen beschikken. Extra toelichting door docent: 'lopende rekening' vanwege het onderscheid met bv een spaarrekening.
- D. Geregistreerd partnerschap. Een formeel contract tussen twee mensen, dat lijkt op een huwelijk. Eventueel extra toelichting door docent: bij geregistreerd partnerschap wordt de vader van een eventueel kind niet automatisch wettelijk erkend. (dit heeft niets met geldzaken te maken dus hoeft niet veel aandacht te krijgen)
- J. Huwelijk. Een wettelijk vorm van samenleving tussen twee mensen. Eventueel extra toelichting door docent: bij een huwelijk worden de partners automatisch ouders als er een kind wordt geboren. (dit heeft niets met geldzaken te maken dus hoeft niet veel aandacht te krijgen)

Notaris	F	Samenlevingscontract	I
Erfgenaam	B	Huwelijk	J
Gezamenlijke rekening	C	Notariële akte	H
Gemeenschap van goederen	A	Testament	E
Geregistreerd partnerschap	D	Vaste lasten	G

Les 6 Samenleven: Kinderbijslag

Vragen bij de leestekst

vraag 1

€ 194,99

vraag 2

kinderbijslag

- voor iedereen met kinderen < 18jr

- uitgevoerd door SVB

kindgebonden budget

- voor mensen met kinderen < 18jr,
die aan bepaalde voorwaarden voldoen.

- toeslag van belastingdienst

vraag 3

Dit kunnen bijvoorbeeld veranderingen zijn in de plek waar een kind woont, maar ook in het inkomen van de ouders of het kind en in het onderwijs dat het kind volgt.

Wijzigingen in de gezinssituatie moet je altijd binnen vier weken doorgeven aan de SVB.

Dit is belangrijk omdat de hoogte van de kinderbijslag door deze factoren bepaald wordt.

vraag 4

Daarvoor kunnen allerlei redenen zijn. Het kan zijn dat het onderwijs van het kind ver weg is of dat de ouders altijd onderweg zijn (bijvoorbeeld schippers). Het kind kan in het buitenland wonen. Het kind kan ook om medische of sociale redenen ergens anders wonen. Wanneer het kind zonder toestemming van de ouders ergens anders woont, kan het zijn dat justitie heeft besloten het kind in bescherming te moeten nemen.

vraag 5

Wanneer een ouder een uitwonend kind 'grotendeels' onderhoudt, kan men dubbele kinderbijslag ontvangen. De reden daarvoor is dat uitwonende kinderen vaak hogere kosten met zich meebrengen. De dubbele kinderbijslag is bedoeld om deze hogere kosten voor een deel te compenseren.

Wat betekenen de negen woorden?

kindgebonden budget	H	Sociale Verzekeringsbank	E
uitwonend	F	kwartaal	I
kinderbijslag	D	aanvraagformulier kinderbijslag	C
gezinssituatie	A	betaaldagen	B
aangifte van geboorte	G		

Les 7 Werk en inkomen: pensioen

vraag 1

Omdat een AOW-uitkering voor de meeste mensen niet genoeg is.

Netto bedragen 2009 AOW, overgenomen van de site InfoNu.nl:

<http://financieel.infonu.nl/geld/29367-bedragen-2009-aow-en-anw-hoogte-uitkering-tegemoetkoming.html#1>

Netto Normbedragen Uitkering AOW * - 65 jaar en ouder op basis Wet Werk Bijstand

Situatie van de Uitkeringsgerechtigde	Bedrag per Maand	Vakantie-uitkering	Totaal
Gehuwden en Ongehuwd Samenwonenden			
- beide 65 jaar of Ouder	€ 1286,25	€ 67,70	€ 1353,95
Eén Partner jonger dan 65 jaar**	€ 1286,25	€ 67,70	€ 1353,95
Alleenstaande Ouders	€ 1178,36	€ 62,02	€ 1240,38
Alleenstaanden uitkering	€ 936,15	€ 49,27	€ 985,42

Netto AOW-bedragen. De vakantie-uitkering wordt in de maand mei uitbetaald.*

Als één van de echtgenoten of partners jonger is dan 65 jaar, dan kan de oudste partner een AOW-toeslag aanvragen.**

Indien de jongste partner wel inkomen heeft, dan worden inkomsten uit vroegere arbeid volledig gekort op de toeslag-AOW. Inkomsten uit tegenwoordige arbeid kennen een vrijstelling die afhankelijk is van het bruto inkomen.***

vraag 2

Bij een eindloonregeling is de hoogte van het pensioen gebaseerd op het laatstverdiende loon.

vraag 3

Hoe eerder je een pensioentekort ontdekt, hoe meer tijd je hebt om extra pensioen op te bouwen.

vraag 4

Ja, een samenlevingscontract is heel belangrijk voor het nabestaandenpensioen. Je moet dat ook doorgeven aan de pensioenuitvoerder. Je legt dan vast dat je partner als jij overlijdt, toch een pensioen ontvangt via het nabestaandenpensioen.

Wat betekenen de tien woorden?

Middelloonregeling	J	Pensioentekort	A
Waardeoverdracht	D	Ouderdompensioen	G
Pensioenuitvoerder	B	Basispensioen	C
Indexatie	F	Nabestaandenpensioen	E
UPO	I	Pensioenpremie	H

Antwoorden Opdracht UPO

In de bijlage bij de les vindt u de toelichting op het Uniforme Pensioenoverzicht. Hierin worden alle begrippen uitgelegd.

1. € 39.206 en dat is niet gelijk aan het bedrag voor de pensioengrondslag.
2. 100%.
3. € 18.509.
4. Exclusief AOW.
5. Voor 65: € 12.956
Na beëindiging van dienstverband: € 13.658
6. Dat hangt ervan af of Karel op zijn pensioendatum een partner heeft.
7. Ja. Het pensioen is op 31/12 verhoogd/geïndexeerd met 1,8 %.

Les 8 Inkomen en vermogen: beleggen

vraag 1

Sparen is zekerheid. Het geld blijft van jou en je weet hoeveel winst je maakt. Met beleggen kun je meer verdienen. Maar je loopt ook een groter risico.

Beleggen doe je voor een langere termijn, dus alleen met geld dat je over hebt en dat je lange tijd niet nodig hebt! Dat wil niet zeggen dat je voor een lange termijn niet kan sparen, dat blijft je eigen keuze.

vraag 2

Een beleggingsprofiel is belangrijk omdat je daarmee vooraf al nadenkt over je doelen en wensen. Je beseft of je al ervaring hebt of juist niet en welk type belegger je bent . (voorzichtig of juist avontuurlijk, defensief-offensief,). De uitkomst van het profiel laat globaal zien welke beleggingsvormen riskanter zijn dan andere. (risicoprofiel).

vraag 3

Het rendement is het bedrag dat je verdient met je belegging. Daarin kan rente zitten, maar ook de winstuitkering van het bedrijf, en de winst die de belegger maakt bij de verkoop zijn aandeel. Rendement is veranderlijk terwijl rente een vaste afspraak voor een periode is.

vraag 4

Karel doet aan risicospreiding door zijn in verschillende bedrijven te beleggen (in zijn geval via een beleggingsfonds.) Er zijn ook andere vormen van risicospreiding mogelijk. Bijvoorbeeld cyclische versus niet cyclische fondsen. Dit is echter te lastig om hier te noemen. Wel kan je misschien zeggen dat adviseurs hier veel van weten.

vraag 5

De financiële bijsluiter geeft beknopte informatie over het product, de risico's, de kosten, de opbrengst, mogelijkheid om (eerder) te beëindigen.

vraag 6

Karel wil groen en duurzaam beleggen, omdat hij zo hoopt bij te dragen aan een beter milieu, een beter klimaat, en betere arbeidsomstandigheden.

Wat betekenen de tien woorden?

Beleggen	E	Beleggersprofiel	D
Effecten	B	Beleggingshorizon	J
Aandeel	F	Risicospreiding	H
Obligatie	I	Beleggingsfonds	A
Rendement	G	Financiële bijsluiter	C